

תשובה

משמחת הנישואין של
אשר ושטערנא שרה שיחיו
קליובגאנט

כ"ף מנחם אב ה'תשע"ט
אלמירע, הולנד

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן התמים מ' אשר שיחי' והכלה המהוללה מ' שטערנא שרה שתחי' קליובגאנט.

התודה והברכה לידידינו ומכירינו שהואילו לשמוח אתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו, ולברך את הזוג יחיו ואותנו כולנו בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות. כנהוג לאחרונה בין אנ"ש, ויסודתו בהררי קודש אשר כן עשה כ"ק אדמו"ר הריי"צ בהילולא דבית יוסף שבשנה זו נתמלאו לו תשעים שנה, גם אנן נעני אבתריהו ונכבד את כל הנוטלים חלק בשמחתנו במזכרת נצח, תשורה מלאה פנינים יקרים ואבני חפץ מרבינו נשיאינו הקשורים למשפחות החתן והכלה.

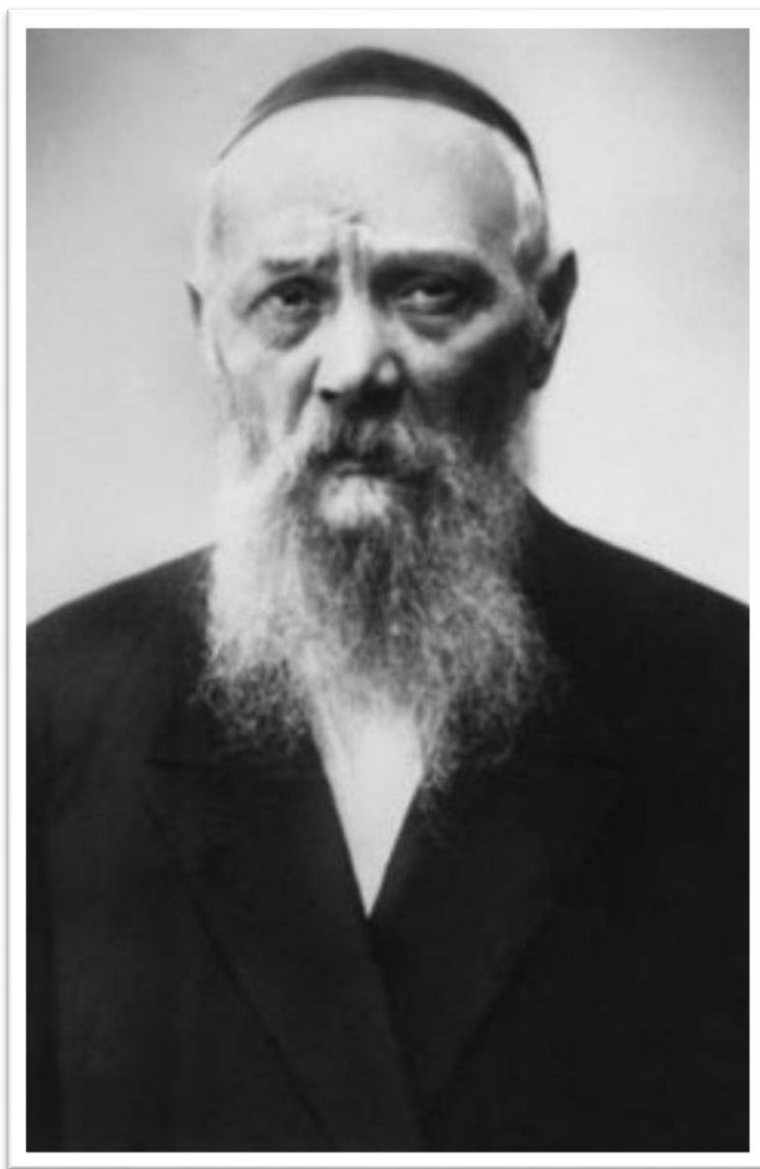
דבר בעתו מה טוב, שהחתונה מתקיימת בהאי יומא רבא, יום הסתלקות-הילולא של כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' מוהר"ר לוי יצחק ז"ל נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו. על כן ראינו לנכון להתמקד בענינים הקשורים עם הרלוי"צ, ובפרט שאביהם זקניהם הן של החתן והן של הכלה היו שייכים להרלוי"צ ועניניו, ה"ה הרה"ח ר' איסר ע"ה קליובגאנט והרה"ח ר' יעקב יוסף ע"ה רסקין.

ואנו תפילה, אשר הא-ל הטוב הוא יברך את כל אחב"י בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ומהרה ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה בביאת משיח צדקנו, יבוא אר"י במזל אר"י ויבנה אריאל, ונזכה זעהן זיך מיטן רביץ דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים והוא יגאלנו.

הרב משה וחנה פייגא שיחיו
שטיפל

הרב מאיר שלמה ויהודית שיחיו
קליובגאנט

תמונת הרלוי"צ ז"ל

רשימת הרלוי"צ ז"ל אודות מאסרו

בס"ד

אני לוי יצחק בן זעלדא רחל. הגלתי על משך ה' שנים. למתא ציאיילי במדינת קאזאחסטאן. ומהם, היינו מהמשך הזה בתחלתו, ישבתי בבית האסורים. מן ט' ניסן ה'תרצ"ט עד ט"ו בשבט שנת ש"ה (בס"ה בחמשה בית האסורים, בתחלה בדניפראפעטראוסק ואח"כ בקיוב ואח"כ עוד הפעם בדניפראפעטראוסק, ואח"כ בתארקאוו ואח"כ באלמא-אטא), היינו משך ש"ג ימים כמספר שב"א. ואימתי הודיעו לי שמשפטי נמסר להאסאבא-סאווועשצאניע דני' ק' ו' ד' סס"ר. בליל הושענא רבה קרוב לאשמורת הבוקר בבית האסורים בדניפראפעטראוסק, והם שפטו אותי על גלות ה' שנים הנ"ל. ומובן שכל זה הוא בהשגחה פרטית מלמעלה על כל חטאתי ועונותי ופשעי המרובים. ויהי זה לי כפרת עון. וה' הטוב אשר לא כלו רחמי ירחם עלי ועל ב"ב שיחיו בתכ"י בזכות אבותי הקדושים נ"ע וצוקללה"ה זיע"א. ובמהרה יוציאני מן המצר למרחב. וישיבני לביתי היינו לאשתי ולזרעי יחיו ואהי' עמהם יחד במנוחה שלווה והשקט על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים לאורך ימים ושנים טובים ונעימים בתכ"י אכ"י"ר.

והנה שמי רומז על גבורות. הן לוי והן יצחק (ועיין ברשימה על מארז"ל ע"פ לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני. בענין לוי ויצחק) כידוע. וכן מספר שניהם יחד שהוא מספר נד"ר, הנה נד"ר הוא בבניה מקור הגבורות וכן בהצטרף לזה מה שאני בן זעלדא רחל. הנה יעלה ביחד מספר תרנ"ו. שהמספר הזה רומז על שמות אלקים במילוי יודי"ן ש'. וברבוע ר', ופשוט פ"ו, והנקודות דשם אלקים הם ע' ביחד הוא תרנ"ו, מספר שוש"ן. (ש"ו מספר לוי"י יצחק ב"ן, ש"ן מספר זעלדא רחל). (שושן הוא אדום כמו שושנה אדומה, והיינו בינה מקור הגבורות. ולכן ביום הכפורים בחי' בינה מתחיל הפייט דתפילת מוסף בתיבת שושן. שושן עמק איזומה, והמחתה דקטרת של יוה"כ הייתה של זהב אדום. ויום הכפורים הוא כמו פורים כידוע. הנה בפורים הי' כל המעשה בשושן הבירה. וי"ל שושן הבירה שהיתה עיר גדולה עיר המלוכה רומז על בינה, וד"ל). וזהו שישבתי בבית האסורים משך שב"א ימים נקודת שב"א הוא בגבורה כידוע. והגלתי על משך ה' שנים, לנגד הה"ג (ומשך זמן הלימוד דעבודת הלויים הוא ה' שנים. כמ"ש בפרש"י בחומש בפ' בהעלותך בפסוק זאת אשר ללויים כו' ע"ש. כי לויים (מספר אלקים) הם בחי' גבורות. וה' שנים הוא לנגד ה' גבורות. ודע שה"פ שנה"ה הוא מספר כל הכ"ב אותיות עם אותיות מנצפ"ך הכפולים. כי האותיות שרשן ה' מוצאות הפה שהם בחי' ה' גבורות כידוע, ולכן בן ה' שנים למקרא, כדי שידע מתחלה כל הכ"ז אותיות. (להעיר ג"כ מענין האלף ושבע מאות ושבעים וחמשה שקל שמהם נעשה ויום לעמודים כו' כמ"ש בפ' פקודי). וישבתי בה' בתי אסורים (דניפראפעטראוסק. קיוב. דניפראפעטראוסק. תארקאוו. אלמא-אטא). לנגד הה"ג. (ואם כי עיירות הם ד', אך בדניפראפעטראוסק ישבתי בב' בתי אסורים שונים, שבתוך העיר ומחוץ לעיר. גם ע"ד ד' ה' דיהודה, שם ב"ן אותיות הפשוטים ד' ואותיות המלוי ה. וכמ"ש במ"א). והודיעו לי שמשפטי נמסר כו' בליל הו"ר שאז הוא גמר הדין סיומא דינא. וישב יצחק ויחפור כו'. ואז חובטין הה' ערבות מיתוק הה' גבורות, ובליל הו"ר אז הוא הצל הבבואה דבבואה שהוא משם אהי' דההי"ן. ועיין בפע"ח בכוונות דהו"ר. זהו ששפטו אותי לגלות למתא ציאיילי שהוא מלשון צל, ומספרו צ"ל א"ל, מספר אהי' דההי"ן. ובאתי לציאיילי ביום ב' י"ט שבט. יום ב' הוא לנגד מדת הגבורה, ועם י"ט הוא כ"א מספר אהי' (ע"ד כמו הו"ר שהוא כ"א בתשרי). גם הכתב בציאיילי מני' ק' ו' ד' נתנו לי בכ"א שבט ביום ד' (כמו הו"ר שהוא בכ"א בתשרי. והי' ביום ד'). וסימנך ב"ד הרומז על גבורות שלכן אין מתחילין בב"ד כידוע (ב' הוא בינה ד' הוא גבורה כמו פ' שני' ופרשה רביעית דתפילין שהם המוחין השמאלים בינה גבורה. וכתוב אני בינה לי גבורה). ויהי רצון שבמהרה בימינו יומתקו כל הגבורות והדינים ויהפך הצל לאורה וטובה נגלית ואשוב לביתי שלום בב"א.

לא "גיור" אלא "תשובה"

מכתב כ"ק אדמו"ר בפרסום ראשון

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-8250

מוחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

By the Grace of G-d
5th of Tishrei, 5741
Brooklyn, N. Y.

London N.16, England

Blessing and Greeting:

Your letter of Sept. 5th reached me with some delay, and I duly noted its contents.

To begin with the timely topic, I send you and all yours prayerful wishes for a Chasimo u'Gmar Chasimo Tovo, for a good and sweet year, materially and spiritually.

I must take exception to your remark that with all your admiration for the work of Lubavitch, you do not intend to "convert," seemingly motivating it on the basis of your age. Speaking in a lighter vein, it is surprising that a lady should speak about her age in such terms, whereas according to the nature which G-d implanted in her, a woman should consider herself young and active regardless of what her birth certificate says.

In a more serious vein, I would like to point out that in matters connected with Yiddishkeit, and being active in such matters with vitality and enthusiasm, a Jew, man or woman, requires no "conversion" for it is a process of return to one's essence and inward Jewish soul, in which every Jew has an inner urge to fulfill G-d's will and request in all matters of Yiddishkeit, especially in regard to the great Mitzvo of V'Chavto L'Racho Komocho. If, for some reason, this activity has not been in the fullest measure in the past, it is certainly no reason for leaving it that way, for it is the purpose of every human being to grow not only physically, but also, and especially, spiritually.

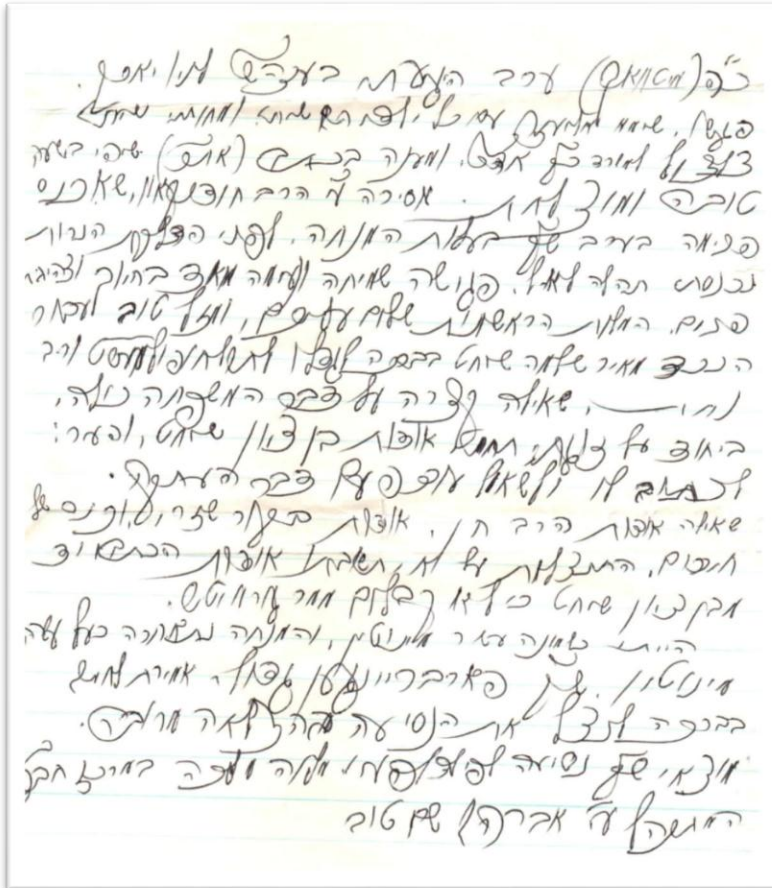
I trust you will accept the above remarks in the spirit they have been offered, and the important thing is to do everything possible to strengthen and intensify Yiddishkeit, both in one's immediate surroundings, as well as to the fullest extent of one's ability, and to do it with the fullest measure of vitality and enthusiasm, as mentioned above.

With blessing

M. Schneerson

מזל טוב עבור הנכד מאיר שלמה שיחי

רשימה מאת אבי זקנו של החתן, הרה"ח ר' איסר ע"ה קליובגאנט - טבת תשכ"ט

כ"ה וטבת (מיטוואך) ערב הגעתי בעזהש"י לנוי יארק. פגשו [בת] שימא ואליעזר ובעלה] עם כל ילדיהם שיחי ומחונתי שיחי.

צלצול למשרד כ"ק אד"ש. ומענה בכתב (אח"כ) שיהי ופדיון הבן בשעה טובה ומוצלחת.

מסירה ע"י הרב חודוקאוו שאכנס פנימה בערב ש"ק בעלות המנחה לפני הדלקת הנרות.

נכנסתי תהילה לא-ל. פגישה שמיחה ונעימה מאד בחיוך וצהיבת פנים. המלות הראשונות שלום עליכם ומזל טוב עבור הנכד מאיר שלמה שיחי בברכה לגדלו לתולחופולמעש"ט [לתורה ולחופה ולמעשים טובים] ורוב נחת.

שאלה קצרה על דבר המשפחה כולה, ביחוד על זוגתי תחי, אודות בן ציון שיחי וקליובגאנט, והעיר: לכתוב לו ולשאול עוד פעם על דבר העתקה.

שאלה אודות הרב חן. אודות בקור שזר, וכנס של חירום. התנצלות על אי תשובתו אודות הכתבי יד מבן ציון שיחי וקליובגאנט [ואולי הכוונה לכת"י של הרלו"צ - ראה לקמן ע' 12] כי לא קבלום ממר גורוויטש.

הייתי בשמונה עשר מינוטין, והמנחה נתאחרה כעל עשרה מינוטין.

ש"ק פארבריינגען גדול. אמירת לחיים בברכה לנצל את הנסיעה בהצלחה מרובה. מוצאי ש"ק נסיעה לפילדלפעיי. מלוה מלכה במרכז חב"ד המתנהל ע"י אברהם שם טוב.

מדרש רבה עם הערות הרלוי"צ ז"ל

מכתב כללי פרטי להרה"ח ר' איסר ע"ה קליובגאנט - נדפס באג"ק חכ"ט ע' קפח ואילך

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, תחילת חודש תמוז, חודש הגאולה, ה"תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

מחו"ה הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה איסר שי

שלום וברכה!

נתקבל המכתב **ביום** **א' תמוז**,

ובעמדנו לפני ימי הגאולה יב- יג תמוז, גאולה כ"ק מו"ח אדמו"ר,
ובלשוננו:

לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי
תורתנו הק", שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה, כי כל איש
ישראל (מבלי התחשב במצבו הפרטי בשמירת וקיום המצוות) לבו חמים עם
ד" ותורתו,

ועל פי ההמשך במכתבו האמור - ברכה וחזיון לב כאו"א "להוסיף אומץ בהרבת
תורה והחזקת היהדות",

הרי זה מזכיר ומעורר עוה"פ בהענין אודותו הי' הדיבור של חיבה ושל
חובה מצוי במשך שבועות האחרונים - ענין חמשת המבצעים: מבצע חורה, מבצע
תפלין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה ומבצע ספרי קדש בכל בית. ולא נצרכה אלא,
כנ"ל, לתוספת התעוררות וזריזות יתרה ביתר שאת ויהר עז כפולה ומכופלת
למעלה מעלה מבשאר ענינים,

שהרי בכל עניני חורה ומצותי' גדולה מעלת הזריזות, כנאמר ונשנה בדברי
רז"ל לעולם יקדים אדם לדבר מצוה כו',

על אחת כמה וכמה בחמשת הענינים המוזכרים לעיל, אשר כלליים הם, כאו"א
מהם מגנא ומצלא, בכאו"א מהם - כל יום ויום דיו שיפקיע את עצמו, שמוזה מובן
איך שצ"ל בכל יומא ויומא עביד עבידתי'.

וכמו שאחת מהוראות ימי הגאולה הבע"ל היא שכשיהודי מחליט בתוקף המתאים
בעניני חורה ומצותי', הקב"ה עוזרו לקיים ההחלטה בפועל למרות כל המניעות
ועיכובים, וכמו שראינו אשר בעל הגאולה החגבר על ההתנגדות של כו' ונצח ועד
אשר, ונהפוך הוא, שע"י המאסר שנשתיים בגאולה נתוסף יום אשר "ראוי הוא"
ומסוגל לקובעו ליום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה והיהדות בכל אחר ואחר
לפי ענינו",

מכל שכן בתקופתנו ובמקומות שאין התנגדות כלל וכלל, או - רק התנגדות
הכי קטנה ובודאי ובודאי שאינה בערך כלל להתנגדות שהיתה לבעל הגאולה בימים
ההם בזמן הזה.

כי לאחרי שפתח בעבודה האמורה, הרי על ידי פתיחה זו סלל דרך לכל אחד
ואחת לעשות מעין האמור, בחיזוק התורה והיהדות ובאופן דמוסיף והולך וכתוך
החלהבות ואור וחיים,

בכתי"ק: נתקבל המכתב והפ"נ

- ב -

כולל גם - ועיקר - להשפיע על הזולת ובהסביבה כולה, שממנו יראו וכן יעשו רבים,

וגדול זכות והצלחה העוסק עם הרבים והצבור כמפורש בדברי חז"ל, ועי"ז גם מרבים השלום, כלי מחזיק ברכו של הקב"ה, כולל קיום היעוד: ונחתי שלום בארץ גו' ואולך אחס קוממיות.

בברכת הצלחה בכל האמור
ומהון שמחה וגאולה מכל
דברים המונעים בזה ומבלבלים
ובברכת חג הגאולה.

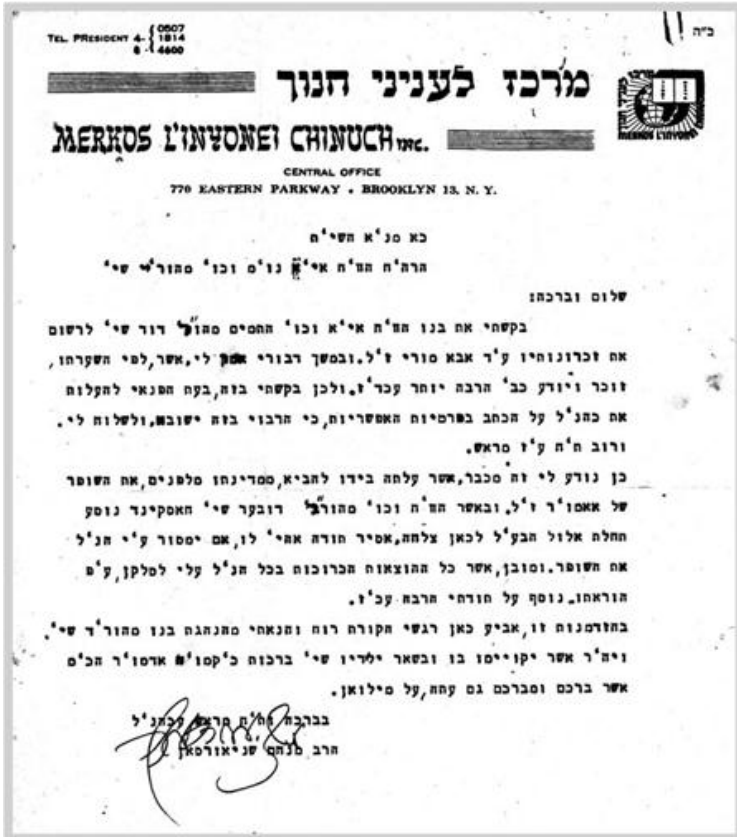
נ.ב. אמי זצ"ל הפקידה אצל
אחיו ז"ל במוסקבה ס' מדרש רבה
(פורמט גדול) ב' כרכים שעל הגליון פ"ה
היו הערות רבות של אאמו"ר זצ"ל. היש אופן
לברר הנעשה אתם וכו' ? מובן עד כמה שהנ"ל
נוגע וכו' וכו'.

ובלשוננו: במכתב מט"ו סיון החרפ"ח (בסה"מ הש"ח, ע" רסג). בשם ישראל יכונה:
ואינו עיקר שמו (ראה מפרשים ריש נדרים. ובכ"מ). מבלי התחשב. ותורתו: ראה
רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. לבו חמים: כמש"נ (שה"ש ה"ב) אני ישנה (בגלוחא,
זח"ג צה"א) ולבי ער (ראה לקו"ח שה"ש לד, א. לה. ב. ובכ"מ). המבצעים: להעיר
מס' ערה"כ (לבעהמ"ס סדה"ד) ובס' קה"י: בצע אותיות השניות דאברהם יצחק יעקב.
ומצינו למעליהם: מצוה לבצוע (סנה"ו, ו. ב.). תורה: דמגנא ומצלא (סוטה כא, א.).
וראה סיום ההמשך מים רבים, תרל"ו. קונטרס עה"ח בתחלתו. תפלין: דע"י הש"ר
ויראו ממך (ברכות ו, סע"א), ותש"ר זקוקה להקדמה) תש"י (מנחות לו, סע"א).
וראה תורת הבעש"ט על מרז"ל תפלין דמארי עלמא (סה"ש קיץ ה"ש"ח ע" 133).
מזוזה: שעי"ז ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם (זח"ג רסג, ב.). ובירוש'
פאה פ"א ה"א דאמר רבי לארסבון חפצין וחפצי לא ישוון בה. וראה ההוספה בשאילתות
קמה. ועייג"כ בכתבי האריז"ל (סידורו בתחלתו סוף כוונת המזוזה וכן קרוב לסופו.
ש' ההידמות ד"ו בכניסת המוחין. בתחלתו ובסופו) דמציל פיצה"ר, לא ישלוט השטן
בבית, הבית ינצ. משדים ורוחות רעות, מגין מן המדיקין, מברית את הקליפות, אין
נאחזות (ינקו) שם. צדקה: עפמ"ע בתנחומא משפטים טו: והחיית אותו חייך כו'.
וראה סידור (עם דא"ח) עה"פ צדיק הוי'. קונטרס יט"כ תש"ט. ספרי. בית: ראה במדב"ר
ר"פ קורח: בית מלא ספרים. ובאזה"ח (ע" תרסב) ע"ט דאצילות. וזריזוה. מעלה: אגה"ק
סו"ז. וראה ליקוטי לוי יצחק בהערות לשם. ונשנה. כו': אגה"ק סכ"א. כלליים הם:
החורה (ספרי קודש) כוללה כל המצות וח"ח כנגד כולם. תפלין הן לשעבד המוח והלב.
(שו"ע אדה"ז חאו"ח סכ"ה סי"א). מזוזה כוללת כל המצות (סידור שער החנוכה רעה, א.).
צדקה שקולה כנגד כל המצות ובכל תלמוד ירושלמי היא נקראת מצוה סתם (תניא פל"ז).
ובאו"ח להה"מ ס"פ ראה: הדבק במדותיו ר"ל מה הקב"ה משפיע אף אתה תהי' משפיע
(עד"ז - באגה"ק סי"ז). שכשיהודי מחליט בתוקף כו' הקב"ה עוזרו לקיים כו' למרות
כו': וי"ל שגהו מש"נ (תהלים עג, כח): שתי באד' הוי' מחסי לספר כל מלאכותיך.
ראוי. ענינו: מכתב הנ"ל. ולאחרי שפתח. דרך לכל אחד: "דכאשר פתח הצינור ונמשך
כו' עי"ז ביכולת כאו"א כו'" (סד"ה כי כאשר השמים, תרע"ח). בדברי חז"ל: אבות
פ"ב, מ"ב. ובכ"מ. ד"ה עשרה שיושבים תרפ"ה (בסה"מ שם). השלום. הקב"ה: ראה עוקצין
בסופה. ונחתי. קוממיות: בחוקתי כו, ו-יג. קוממיות: בקומה זקופה (תיב"ע
וחו"כ, הובא בפרש"י שם).

בכת"ק: שלהם

שופרו של הרלוי"צ ז"ל

ועוד זכרונות מהרלוי"צ ז"ל מאת א"ז של הכלה, הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין

בס' תולדות לוי יצחק ח"ג ע' 804 נכתב בשם הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין:

"הרה"ח ר' יהודה גוראריה ז"ל, מיקטרינוסלב, קיבל את "השופר השחור" של אדמו"ר מהר"ש מאביו והחזיקו אצלו. בעת שהרבנית חנה ע"ה התכוננה לנסוע לבעלה למקום גלותו בציאילי, ביקשה ממנו את השופר כדי להעבירו לבעלה. הלה מילא בקשתה והעבירה את השופר לבעלה.

"כאשר התכוננתי לעזוב את מדינת רוסיה, היה זה שבועיים לפני ראש השנה, בקשתי מהרבנית שתתן לי את השופר שברשותה (מלבד שופר זה היה לה שופר נוסף, לבן, של הצמח

צדק), והיא הואילה לתת לי את השופר הידוע בשם "השופר השחור".

בשלהי שנת השי"ת, ביקש הרבי מהרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין, שיכתוב את הזכור לו מאביו הרלוי"צ ז"ל. במכתב ההוא, כתב הרבי שנודע לו שהרב רסקין הביא את השופר של אדמו"ר מהר"ש, שבו תקע הרלוי"צ בר"ה. ומבקש ממנו שכאשר יגיע הרב דובער חסקינד לאה"ק, שימסור לו את השופר. כמובן, שכן עשה הרב רסקין. ובהמשך לזה, הוא כתב מכתב לרבי ע"ד השופר ובתוכו עוד זכרונות מהרלוי"צ. במענה לזה, קיבל מכתב מכ"ק אדמו"ר המאשר קבלת השופר "ברוב ת"ח ת"ח".

העתקנו את המכתבים מהנדפס בתשורת מונדשיין, י"ד מנ"א תשע"ג ע' 36-37:

ב"ה, מוצש"ק אור ליום א' דסליחות, כ"א אלול השי"ת. כ"ק אדמו"ר שליט"א, חתנא דבי' נשיאה אדמו"ר שליט"א

השופר של כ"ק אדמו"ר מהר"ש זצוקלה"ה נבג"ם שלחתי לכ"ק ע"י ידידנו ר' דובער חסקין שי כפי פקודתם. קשה קשה הי' לי להפרד מהשופר, כי שמרתי אותו כל זמן היותו אצלי ויקר אצלי מכל הזן. ומשך הששה שנים תקעתי בו והוצאתי רבים ידי חובתן בתקיעת שופר. גם אשתקד

בספריא תקעתי בו ב"ה. אבל שמח אני שזכיתי שעל ידי נתגלגל השופר ליד כ"ק שליט"א. כי אצל כבוד אמכם שליט"א הי' עוד שופר לבן קטן, המפורסם לכ"ק אדמו"ר צ"צ נבג"ם זי"ע, והיא השאירה אותו ברוסלאנד אצל האברכים ראבינאוויץ, צבי הירש ואחיו מענדל שיחי מיעקאטעריןאסלאוו.

גם התניא של כבוד אביו הרה"ח ז"ל זי"ע שלמד בו תמיד נשאר אצלם. והי' בו הרבה הגהות עם כתב ידו של כבוד אביו, אשר אני זוכר מעט מהם, וכמו בפרק מ"א בענין גט וס"ת, למה הסדר קודם גט ואח"כ ס"ת, ונרשם בצדו שזהו ענין שקודם צריך להיות סו"מ ואח"כ עשה טוב. ע"ד שהזכירו במכתבו הק' שיכולים להשיב לי ההוצאות בדבר השופר. הנה לא הי' לי ע"ז שום הוצאות. והשופר נתתי בתור התקשרות ופ"נ. אך אם לא קשה הדבר, לזכני נא באיזה חפץ של כ"ק אדמו"ר הכ"מ, שהשתמש בו תמיד, אשר זאת יהי' לי תמיד למשיב נפש, ואשמור אותו אי"ה בכל לבי ונפשי.

ע"ד הזכרונות מכבוד אביו הרה"ח ז"ל זי"ע, מצטער אני שלא רשמתי בשעת מעשה, כי הרבה דיבר עמנו ועם בניי שי' ובפרט עם בני האברך התמים מ' מענדל שי' הנמצא פה אתי בספריא. אבל רוב היסורים וההרפתקאות שעברו עלינו במשך הזמן ההוא והפחד הנורא שעבר עלינו מנ.ק.ג.ב. אחרי פטירת כבוד אביו הרה"ח ז"ל, שלא נתנו לי מנות, וגם תפשו אותי מהחוק, וישבי גם בתפיסה ר"ל. ועיקר הסיבה של היסורים הי' כי משרד נ.ק.ג.ב. חשדו בי (גם האמת הי' כך) אשר אני הייתי בראש המתעסקים להעתיק את כבוד אביו הרה"ח ז"ל מטצילי – לאלמא אטא, אשר בעת ההיא עלה זה עד סכום כ"ה אלפים ר"כ. וב"ה כי השגנו כל הסך בינינו.

ועפ"י נס נודעתי ע"י אחד העובדים במשרד ההוא, שבאה פקודה ממאסקווע, שאף מי שנגמר ימי המאסר, לא יעזבוהו הביתה עד תום המלחמה. ולכן עבדנו ברוב אומץ וגבורה ומס"נ בפו"מ לתפשו ולהצילו מטצילי, תיכף ביום הגמר המאסר, וטרם הגיעה לשם הפקודה ממאסקווע. ות"ל בעד חסדיו אשר עלתה בידנו להצילו אז. ושלחנו את האשה אסתר אלטהויו, ה"ה אשת ר' פנחס ב"ר אלי' חיים ז"ל אלטהויו, ובת ר' חיים זעליג דאברוסקין ז"ל, והיא הביאה אותו לאלמא אטא.

בכלל אין לי מה להוסיף להזכרונות שכתב בני התמים מר דוד שי'. הגם שהי' אז עודנו צעיר, אבל הוא זוכר ב"ה יותר ממני.

בענין ההנהגות שלו, בשבועות האחרונות הי' קשה לו בעצמו להניח תפלין, ואזי באו בניי שי' להניח לו התפלין ולפעמים אני בעצמי. וזה אני זוכר, שהי' מקפיד שקשר של רש"י יהי' למעלה מהגומא של העורף, ולצד הפנים למעלה מן השערות. והתפלין שלו הי' גדולים והי' בכל פעם קשה לסדר שיהי' הרצועה מהודקת היטב על הראש שלא יזוז, בעת שהי' הקשר והרצועה תופשים מקום קטן מאד.

[בענין זה יש להעתיק מרשימת הרב רסקין במקום אחר, ושם מזכיר גם את סב הכלה, הרב שלום דובער רסקין; בהזדמנות זו אני מוצא לחובה להזכיר לטובה את בניי התמימים שיחיו, ששרתו ושמשו תמיד בביתם ועזרו בכל מה דאפשר, כגון: להשיג מזון בחנויות, לחם, קמח לאפיית חלות לש"ק שהיה קשה מאוד, וכן יתר מיני מאכל, שנחוצן היה תמיד לעמוד בתור כדי להשיגם. ביחוד בתקופת המלחמה האיומה בשנת תש"ד (1944) והביאו את הכל לבית הרב והרבנית ע"ה.

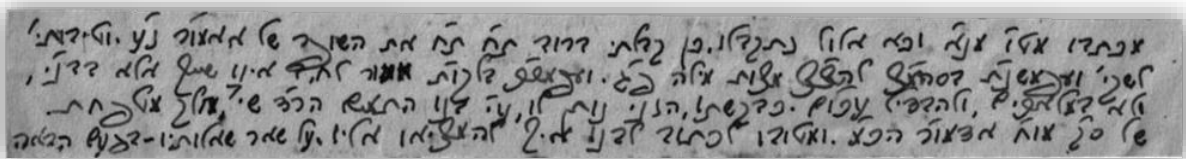
בשבועות האחרונים שהיה מרותק למטתו, והיה קשה לו להניח תפלין בעצמו בכל בוקר, באו אליו בניי התמימים: מנחם מענדל, שלום דובער, דוד ויהודה ליב שיחיו – וגם אני – והיינו מניחים לו תפלין. (אגב, בענין הנחת תפלין של ראש, היו קשיים מיוחדים לסדר התפלין שלא יזוז מהראש, כי היה מקפיד שהקשר של ראש לא יהיה מונח בגומא של העורף, רק על העצם הבולט. התפלין היו גדולים, וע"כ היה צריך כל פעם במשך התפלה ליישר ולסדר התפלין על מקומם.)

בשבוע האחרונה לפני פטירתו ז"ל זי"ע, הי' לי ברית-מילה אצל ילד כבן ד' שנה. וכשהלכתי מהברי"מ נכנסתי אליו לבקרו. והי' שמח מאד שנכנסתי. ולחץ בידי בחוזק ואמר לי בזה"ל, שאני מקנא באמת בכך שעשית היום דבר גדול כזה, שמלת ילד בן ד'. והתחזק וישב על המטה, והתחיל לדבר על ענין ארבע עפ"י קבלה ואח"כ מזוהר הקדוש. וסיפר מעשה מהזוהר עם תנא אחד, כמדומה ר' פדת (ולא פדת, רק אות הראשון הוא פ') שהי' על ברי"מ ודרש בענין שיש ד' דברים בענין ברי"מ, גם ד' עורות, ד' ענינים של סדר המילה, וביאר את הזוהר הזה בקול רם ובחיות כזה כמו איש בריא. חבל שלא רשמתי, כי בעת ההיא זכרתי היטב כל הדרוש. ודיבר יותר מחצי שעה והי' מתוק מאד.

. . בעת שהלך עוד ברגליו משך כל הקיץ, היינו באים אליו לטייל יחדיו בחוץ. כי ביום הי' חם מאד, אבל בערב הי' באפשר לשאוף אויר צח. והי' מספר סיפורי צדיקים. ופעמים גם דברי דרוש. נעים מאד הי' הזמן ההוא. אבל היסורים והפחדים שסבלנו אח"ז הי' מפיג את הכל עד כדי שכחה ר"ל. כי בדרך נס נצלתני מידם וברחתי למאסקווע לבדי, וב"ב נשארו באלמא אטא עוד חצי שנה עד שעלתה גם בידם לבא אלי למאסקווע.

בשנת תרע"ז, בעת שהי' במאסקווע אספת הרבנים, והי' אז כ"ק אדמו"ר הרש"ב זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע, וכ"ק אדמו"ר הכ"מ, וגם כבוד אביו הרה"ח ז"ל. ואזי כשגמרו האספה הי' צריך להדפיס הפרטר כל עפ"י נוסח כ"ק רבותינו נבג"ם זי"ע. ואני הייתי אז כבן שבע עשרה, וזכיתי להיות שם, ונתנו לי לכתוב ולהעתיק הפרטיכל, לסדרו לדפוס, בחדרו של כ"ק אדמו"ר הכ"מ. וכבוד אביו הרה"ח ז"ל החזיק הפרטיכל בידו וקרא לפני ואני כתבתי מפיו. וכ"ק אדמו"ר הכ"מ הי' אז יוצא ונכנס בהחדר הלך ושוב בעת שכתבתי...

ואבקש מהוד כ"ק הסליחה שפטפטתי דברים יותר מדי. והשי"ת ימחול ויסלח לנו ויכתבנו ויחתמנו לשנה טובה ומתוקה, שנת ברכה והצלחה וגאולה שלימה בגשמיות וברוחניות. מענה כ"ק אדמו"ר ביום ג' דסליחות השי"ת:

מכתבו מט"ו מנ"א וכ"א אלול נתקבלו. כן קבלתי ברוב ת"ח ת"ח את השופר של אאמו"ר נ"ע. וטיבותי לשק"י ועפמשנ"ת בסהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ג. ועפמש"כ בלקו"ת אמור לה, ב אינו שייך אלא בבנ"י, ולא במלאכים, ולהבדיל עכו"ם. כבקשתו, הנני נותן לו, ע"י בנו התמים הר"ד

שי', חלק מטפחת של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ומטובו לכתוב לבנו איך להמציאו אליו. על שאר שאלותיו – בפעם הבאה.

וע"ד המטפחת הנ"ל, מצאנו במכתב הר"ד רסקין להוריו, חשון תשי"א:

ושאל אצלי כ"ק אד"ש אם לא מזכיר אתה במכ' אודות מה שהוא כתב לך, שחפץ ליתן לך א טיכעלע פון דעם רבי'ן דעם שווער, ומחכה מענה באיזה אופן ליתן לך, אם ליתן לי ואני אשלח לך. ואמר עוד כ"ק אד"ש, שהשופר של אביו נ"ע הי' אצלו – זה אמר בפנים שחקות – ונראה שהי' קשה לך ליתן את השופר, עס איז גיווען א אתכפיא בא אייער פאטער אף צו געבן דעם שופר, ומבקש אתה איזה חפץ מכ"ק פון רבי'ן. וכשיהי' לי מענה ע"ז אז – אמר לי – שאומר לו, וויילע וואס ווייטער ווערט זי (היינו הטיכעלע) קלענער און קלענער. בכלל אמר כל זה בלשון חיבה. הי' נראה מלשונו הק' שהי' אצלך יקר השופר, ולא שהי' חפץ לומר איזה דבר ע"ז.

בכ"ז חשון תשי"ב, כתב הרב רסקין מכתב להרבנית חנה ע"ד השופר (נדפס בתולדות לוי יצחק שם ע' 807):

"מה מאד שמחתי מרוב עונג, מזה שכתב לי בני התמים מר דוד שי', שבר"ה שנה שו תקעו בשופר השחור של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע זצוקלה"ה, אשר לקחתי אצל ר"מ כבודה באלמא אטא לפני שמונה שנים, ואני תקעתי בו שש שנים בכל ר"ה והוצאתי הרבים ידי חובתן.

"ואשתקד, כשקבלתי מכתב מהוד כ"ק בנם אדמו"ר שליט"א שדרש אותנו ממני, אשר האמת אודה ולא אכחש קשה מאד היה עלי הפרידה ולא יכולתי להפרש מהשופר שהי' יקר לי מפנינים, אבל לא יכולתי ח"ו לעבור על בקשת ודרישת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

"ועתה כששמעתי, שבר"ה זה תקעו בו אצל כ"ק רבינו שליט"א, שמחתי במאד, שזכיתי שעל ידי, שהבאתי אותו מרסיא עד הנה ושמרתי אותו כבבת עיני, וסוף סוף הגיע לידו ורשותו של כ"ק בנם שליט"א."

הצלת הכתבים של הרלוי"צ ז"ל

סיפור שהיה מעורב בו דודו זקנו של החתן, הרב בן ציון קליובגאנט
מתוך ירחון 'א חסידישער דערהער', מנ"א תשע"ד, ע' 22-23

Upon leaving Alma-Ata following Rav Levi Yitzchok's *histalkus*, Rebbetzin Chana managed to take some of the *seforim* in which he had written his *ha'aros* together with her to Moscow. Bringing the *seforim* out of Kazakhstan entailed tremendous *mesiras nefesh*.

When it came time for her to leave Russia in 5707, she feared the *seforim* would be confiscated at the border and she was forced to leave them with a relative by the name of Reb Bentzion Yanovsky. In a letter to Reb Yaakov Landau in the year 5709, the Rebbe makes mention of this: "My mother did not manage to bring here any *ksavim* of my father."

For years, the whereabouts of these *seforim* remained unknown.

Reb Pinye Althaus was a chossid from Eretz Yisrael who grew up in Nikolayev and thus had a very special connection with Rebbetzin Chana. During one of his visits with her in 5718, Rebbetzin Chana brought up more than once in conversation how pained she was at the fact that her husband's *ksavim* were still in Russia and how worried she was as to their whereabouts. She also mentioned in passing the name of the person, Reb Bentzion Klugvant, with whom she had left the *seforim*. Reb Pinye assured Rebbetzin Chana that he would do all he could to recover the *seforim*.

Reb Pinye began intense efforts to have the *seforim* brought to New York.

Towards the end of 5719, Reb Pinye heard of a man by the name of Reb Moshe Shub who was planning a trip to Moscow. He contacted him and told him about the three volumes of the Zohar which Rebbetzin Chana had left in the possession of Reb Bentzion. Reb Pinye requested that Reb Moshe meet this man in the Marina Roschtza shul in Moscow and receive the *seforim* from him.

In a rare letter from Reb Pinye to Rebbetzin Chana dated Rosh Chodesh Cheshvan (presumably in the year 5720) we are offered a clear account of what transpired:

"Two years ago, during my visit with you, you spoke of the *sifrei haZohar* containing marginal notes from your husband that were left behind in Moscow. You said that these manuscripts serve as the only remembrance of his vast writings.

"I must admit that I was very much affected by your words and I decided that I would not rest until I managed to extricate the *seforim*.

"At the time I contacted the Israeli foreign ministry to try working through their people but your son, the Rebbe shlit" a felt that such avenues of action may negatively affect the keeper of the *seforim*, namely Reb Bentzion Klugvant.

"I have recently received word that my efforts in this matter have been crowned with success. An acquaintance of mine travelled to Russia for the Yomim Tovim and I told him the entire story and requested that he do all he can

in the matter. It was very hard; it's quite difficult to describe the fear in which *Anash* live in Russia.

"Indeed my acquaintance managed to locate Reb Bentzion and requested the *seforim* in my name. Reb Bentzion didn't say a word, nor did he ask about any of us; rather his face changed colors and he retreated.

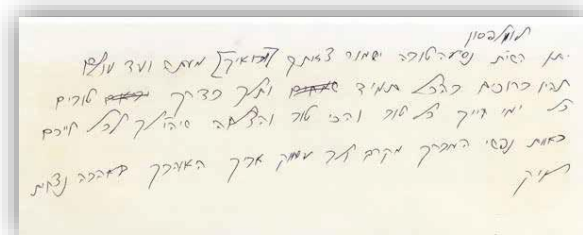
"The following day he came to shul and managed to whisper to my acquaintance in passing that he had left the *seforim* in one of the rooms of the building. Out of fear of trying to smuggle out the *seforim* himself, my acquaintance left the bundle in the Israeli Consulate and they will arrange for them to be transported to Eretz Yisrael. I, on my part, will do all I can to hasten the process. I am overjoyed that the great *zechus* of redeeming your husband's manuscripts has been my lot".

After the *seforim* were finally brought to Eretz Yisrael, new complications arose. Apparently there were those who said the *seforim* belonged to the Israeli Government and that they belonged in the national museum. Only after Reb Moshe threatened to bring the case before the Israeli Supreme Court were the *seforim* finally turned over to Lubavitch. Reb Pinye brought the *seforim* to the Rebbe in 5720.

In a letter dated 3 Teves, 5720, the Rebbe thanks Reb Moshe profusely for his tireless efforts: "I hereby wish to express from the depth of my heart my gratitude to him for his efforts and actions regarding the salvation of the volumes of Zohar containing the notes of my father which have just reached me.

"In addition to the greatness of saving divrei Torah in and of itself, understandably with regard to myself there is a personal aspect as well, as with all things pertaining to ancestral inheritance; especially when I conjure in my memory the toil and effort, together with the

great enthusiasm, with which my father involved himself in the above- said." The Rebbe ends off the letter with abundant *brachos*.

A handwritten of Harav Levi Yitzchok

The first time the Rebbe publicly mentioned the arrival of the *seforim* was during the Shabbos farbrengen of Beshalach, on Tu B'Shevat, 5720, at least a month and a half after their arrival.

At that farbrengen, the Rebbe also expounded on a *ha'ara* from his father on the Zohar pertaining to that week's parsha. It should be noted that this day marked exactly twenty years since Reb Levik was sent into golus.

Before Chof Av, 5725, additional *ksavim* from Rav Levi Yitzchak reached the Rebbe. During the farbrengen on Chof Av that year, the Rebbe said the following:

"On 15 Av of this year, a few old manuscripts of Chassidus arrived here; among the manuscripts were a few pages and notebooks, including notebooks from my father, the *baal hayortzeit*.

"I do not know if the person who sent them knew what they were or to whom they are accredited. From what I have managed to see, they are mainly Kabbalistic explanations on Mishna, Gemara and Zohar. In addition, there is also a separate page in which he explains his name and his imprisonment and exile according to Kabala." (During the farbrengen the Rebbe expounded on this *reshima*.)

מוקדש לזכות

החתן אשר שיחי'

והכלה מ' שטענרא שרה שתחי'

קליובגאנט

לרגל נישואיהם בשעתו"מ

כ"ף מנחם אב ה'תשע"ט

יה"ר שיבנו בית בישראל בנין עדי עד

על יסודי התורה והמצוה

כרצון ולנח"ר כ"ק אדמו"ר גשיא דורנו

נדפס ע"י ולזכות

הוריהם

הרב מאיר שלמה וזוגתו מרת יהודית שיחיו קליובגאנט

הרב משה וזוגתו מרת חנה פייגא שיחיו שטיפל

זקניהם

הרב שלום מענדל וזוגתו מרת זיסל ביילא שיחיו קליובגאנט

מרת יונה שתחי' רייקיין

הרב בנימין יעקב וזוגתו מרת רייזל חי' שיחיו שטיפל

הרב בנימין וזוגתו מרת בליזמא שיחיו יאקאבס

